

Pontos pillantás a valóság mögé

Bíró József *Backstage* című verseskötetéről

Elöljáróban

Bíró József *Backstage*, magyarul: *Háttérben, Színpalak mögött* című kötete tekinthető a költő korábbi, *Kisfontos* című versgyűjteménye szerves, egyenes folytatásának is, ugyanakkor egyértelműen tágitja a költői nézőpontot. Míg a *Kisfontos* elsősorban kökemény közéleti versfüzér volt, mely a magyar társadalmi- és politikai visszasságokra helyezi a hangsúlyt, addig a szerző új verseskötete ennél sokkal egyetemesebb, nehezebben megragadható tematikával foglalkozik – nevezetesen, a globalista társadalmi-gazdasági berendezkedés, a világgazdaság, tehát az egész emberiség által megtermelt javak elosztásának igazságtalanságait, valamint ezen anomáliák lehetséges következményeit vizsgálja a líra eszközeivel, azt kell mondanom, hatalmas átütőerővel és palástolatlan haraggal.

A *Backstage* társadalomfilozófiai versek gyűjteménye, már ha létezik, létezhet ilyen műfajmegjelölés egyáltalán. Hiszen nem csupán az aktuális helyzetet írja le és elemzi, hanem rámutat az okokra, illetve megkísérli felkutatni, bemutatni a háttérben lejátszódó folyamatokat, amelyek olyanná teszik ezen világméretű rendszert, amilyen jelen pillanatban. A magas esztétikai színvonalat képviselő, egyúttal hűsbavágóan, csak és csakis az igazságot kimondani [**a direkt referenciális olvasatok lehetőségét sem elvető**] óhajtó költői szándékán túl tapasztaljuk, történeti alapossággal is a dolgok mögé néz, majd láttat, – rávilágítván arra, milyen események, folyamatok vezettek el ehhez a berendezkedéshez, ezekhez az erőviszonyokhoz. Hovatovább azt is köntörfalazás nélkül kimondja, a mindenkor olvasó *arcába vágja*, hogy a regnáló gazdasági-(hatalmi)-politikai rendszer korántsem a véletlen műve, jól fölismerhetően tudatos tervezési folyamatok eredménye, s bizony nem egyebek, hanem a haszonleső, jobbára kielégíthetetlen privát, valamint csoportérdekek, amelyek világunkat a háttérből, – a *backstage*ből, az értékteremtő-közösségek elől elrejtett színpalak, firhangok mögül mozgatják.

Bíró József már ismert szokásához híven, újfent ingoványos talajon jár, [**s itt és most is elsősorban közéleti-politikai-költőként**] a mindünket körülvevő hétköznapiról szól a magas-líra eszközeivel, autentikus módon, – azonban ez a *téma* sajátosságaiból és az explicit

valóságreferenciákból fakadóan meglehetősen nehéz feladat. Mégis, e *rázós tárgykörű* versek létrehozását [**mint mindig**] sikerült úgy megvalósítania, hogy azok esztétikailag is kiemelkedő nívót érnek el, s nem merülnek ki az aktualitások deskriptív taglalásában, nem süllyednek le a nyilvánvalóan megkérdőjelezendő színvonalon megfelelés-orientált, alkalmi agitációs-propaganda-költészet szintjére. Önmagukon túlmutató, nem csak lokálisan-aktuális, **[többszörösen kódolt, többretegű jelentéstartalmakat hordoznak]** hanem egyetemesen érvényes üzeneteket fogalmazznak meg.

A karcsú kötet mindössze három műre – egy rövidebb, költői állásfoglalásként értelmezhető bevezetőversre, egy hosszú *esszé-versre* / *vers-esszére* (?), valamint egy nagy lélegzetű, grandiózus prózaversre tagolódik. A három opus elkülönül, ugyanakkor egymásra előre- és visszautalva szerves egészet alkot. Azt gondolom, a művek úgy *közelíthetők* a lehető legpontosabban, összetett, többretegű mondandójuk úgy fejthető fel, ha a három tematikus egység, a *Szívközépből ekeék*, a *Paraxial paradigms* (*Paraxiális paradigmák*), valamint az *Update or Death* olvasatát külön-külön tárgyaljuk.

*

Szívközépből ekeék

A kötet első, a másik két bennfoglalt alkotáshoz képest rövid, mindössze egyetlen oldalt elfoglaló verse a *Szívközépből ekeék* címet viseli. A költemény három hétsoros strófából áll – melyeknek csupán az utolsó sorai különböznek, s tulajdonképpen nem egyéb, mint a művészek / értelmiségiek, mondhatni a mindenkori, még meg nem félemlített – és / vagy vesztegetett – *írástudók* nevében szót emelő beszélő proklamációja azok ellen, akik a világ gazdaságait és politikai folyamatait a háttérből irányítják. Mivel az ismétlés e költeményben szándékos alakzat, elég csupán, ha a vers utolsó szakaszát idézzük:

„ **TI** : **a** : „ **szent** ” – **NÖVEKEDÉS**
 - nemtői - / ... – gátlástalan – ... – diktatúrájának
 fanatikusbornírtSZÓSZÓLÓimultimilliomosmassmurdererapostolai
 : ... amíg – ... – még – ... – nem – ... – késő ... :
 hamvukbaholtírásainkpemyéjétisféljétek
 : **HERÓDESFATTYAK** :
 rettegjétekjelenlétünkmin dháromvetületét ”

A szöveg szinte hihetetlenül [**mondhatni már-már önsorsrontó módon**] őszinte kirohanás a globalista-kapitalista szisztéma ellen, *megszólítva a világot*, s az azt irányító – **s ez nem csupán az Ő magában álló szubjektív véleménye** – *voluntarista érinthetetleneket*, azaz, e látszólag titokzatos csoportot, egyszerűen *néven nevezve* a multi- és transznacionális cégek felett rendelkező, méltán nem éppen humanizmusukról híres tőkéseket, akiknek kezében a világgazdaság profitjának jelentős része összpontosul.

A lírai beszélő a **HERÓDESFATTYAK**nak tituláltakat egyenesen az azoktól való rettegésre szólítja fel, akik sem pénzzel, sem fenyegetéssel nem vehetőek rá, hogy hallgassanak -,hogyan elhallgassák a tényeket a minket körülölelő, szorongató *problémákról*, a globalizációs folyamatok miértjeiről-mibenlétéről, s kiváltképp arról, hogy sokmilliárdnyiak vére-verítéke, szenvedése árán a *kiválasztott*-kevesek pazarul, fényűzően élhetnek-élnek.

Bíró József a semmilyen körülmények között meg nem alkuvás *poétikáját* fogalmazza meg *e nyitányban*, – hatalmas átütőerővel. A vers üzenete szerint az *írástudók* semmilyen körülmények közepette sem válhatnak *érdekeltekké*, kötelességük az igazságot, kizárólag a kérlelhetetlen igazságot írni, figyelmeztetve embertársaikat a rájuk leselkedő veszélyekre.

Ebbéli hivatásukban sem politikai, sem egyéb hatalom nem tántoríthatja el őket, s adott esetben még akkor is ki kell állniuk másíthatatlan elveik mellett, ha ezzel akár szeretteiket vagy önnön létezésüket sodorják veszélybe. Kíméletlen, sokkolónak szánt és valóban sokkoló költői bevezetés, habár csupán rövidke előjáték két sokkal hosszabb, nagyobb volumenű, *ugyanazt* a problémakört más-más nézőpontokból körüljáró alkotáshoz.

*

Paraxial paradigms

Az *esszé-vers*nek bármelyik passzusát idézhetnénk, mert miként arra a költő már az alcímben felhívja a figyelmet, (vö.) szándéka szerint egyszerűsített *beszédmódban* kíván megszólalni. Ám úgy gondoljuk, az alábbiak a legtalálóbb részletek, amelyek jól összegzik e műfajilag meglehetősen nehezen *megfogható* (a szerző meghatározása szerint: két rendhagyó mini – *esszé* egybeszerkesztve, de kritikusként inkább egy kitüntetetten figyelmünkre méltó, nagy költői talentummal megírt *társadalomfilozófiai esszé-vers*ként aposztrofáljuk) opus dikcióját:

„ ... a művészek ... - (ha nem – tudták – is – tudatosan -, hogy valójában mit) - ... **megorrintották** ... - már évszázada múlt - ... megérezték a veszélyt ... a XIX. – évszázad vége felé ... ez a „rá – ismerés ” ... hívta – életre ... s hosszú időre ... a nagyérdemű – publikum érdeklődésének középpontjába helyezte... - pl . - ... az ... - ún . - ... **izmusokat** ... a különböző művészeti műfajok **alkalmas** – instrumentumait arra használták / használják ma is ... az elhivatott alkotók -, hogy felhívják a figyelmet ... a kataklizma hamaros – bekövetkeztére ... ezért **tapasztalható** ... földkerekség – szerte „**margóra** – tétetnek ” ... kiszoríttatnak ... a médiá(k)ból száműzetnek – száműzettek ... az önállóan – gondolkodó ... **rátermett** ... predesztinált – értelmiségiek ... a mindjobban teret – nyerő ... a **felületeket** ... hovatovább ... kitöltő és betöltő ... - kitölttető – betölttető - ... hatalma(so)k – **kebelbelije** ... „**hitelesítenek** ” kit – kit ... aki a *postmodern* avagy a globálliberalizációs – ukáz – *nótáit* – *fújja* ... - **ill** . - ... *fúvattatja* ... legyen az orvosprofesszor ... **gazdálkodó** ... *fapados* – oktató ... művész ... - *etc* . - ... ezek után négy **reménytelenség** adódik a humanista számára ... : éhen – pusztul ... *betagozódik a* ... s ha nem ... öngyilkos lesz ... avagy ... : **kiiktatják** : ... mint a *diktált* – (t)rend **előre** – (?) – **haladásának** közveszélyes – kerékkötőjét ... ”

A vers felismerő-tudása értelmében a globalizáció, a háttérben meghúzódó érdekérvényesítő árnyékhatalom [– folytatva a *Szívközepben ekeék* gondolatiságát –] elsődleges ellenei tehát nem mások, mint a : *meg-nem-vásárolható* – (!) – *meg-nem-félemlíthető* – (!) – , – az értékelvűség, a szólásszabadság elkötelezettjei. Ők *kitapintható* kiszolgáltatottságuk ellenére, habozás, riadalom, pánik nélkül lerántják az álcát **azok** [nem jellemzően karitatív] tevékenységéről, akik emez *kellemetlenségek* előidézői, haszonélvezői.

Az esszé valamint a vers műfaji határterületén ellensúlyozva a *Paraxial paradigms* [angol címe által ugyancsak utalva a globalizálódó világ, az üzleti és politikai élet *lingua francájára*] egyszerre közöl explicit álláspontot, referálva korunk társadalmakat átalakító

jelenségeire és használja a költészet teljes eszköztárát, így retorikailag még erősebbé téve, valamint esztétikailag magas szintre emelve a megfogalmazandó tartalmakat. Olyan irodalmi alkotásról *beszélünk*, amely egyszerre olvasható filozófiai és lírai műként, alátámasztva ama régi premisszát, amely szerint irodalom és filozófia [**jelen esetben konkrétan társadalom- és gazdaságfilozófia**] elválaszthatatlanok, közöttük pedig nem valamiféle jól kitapintható határ, sokkal inkább folyamatos kölcsönhatás áll fenn.

Olyan *paradigmákról* kerül szó, amelyek előbb-utóbb okvetlenül visszafordíthatatlan hatásokba torkollanak, mindennemű, a következményeket elfedni hivatott kommunikációs trükkök, mutatóványok ellenére. Az *esszévers* tanúsága szerint a posztmodernitás programosan sulykolt *értékpluralizmusa* semmi egyéb, mint [**tradicionális erényeinket, tudásainkat**] annihiláló, távolhomályba taszító megtévesztés. Továbbgondolva, azt a *jól kivehető* szándékot szintén hathatósan szolgálják ezen *cseles* technikák, hogy megszüntessék a képviselői-közéleti költői és / vagy az egyéb művészeti megszólalások legitimációját, mondván, e beszédmodok ideje lejárt, hiszen a világban immár, az oly régen vágyott korlátlan szabadság az úr, így az ezt-azt-tudóknak, s más egyéb csepürágóknak okafogyottá lett bárkiket és / vagy *bármit* képviselniük. A globalizálódó társadalmak háttérfolyamatait irányítók üres frázisokkal, továbbá a szabadság illúziójának fenntartásával igyekeznek *befogni* a kiszolgáltatott, információdeficites tömegek szemét és fülét, egyúttal a társadalmi megbecsülés egzisztenciális peremére szorítván azokat, akik nem restek szót emelni, kiállni a kénytetett-rend megváltoztathatatlansága ellen. Bíró József költői beszélője a manapság is kikezddhetetlenül aktuális [**egy, a számára éppen a lehető legaktuálisabb**] Radnóti Miklós-idézettel zárja e szöveget:

**„ A lélek egyre többet elvisel,
holtak között hallgatag ballagok,
újszülött rémek s hitek kísérnek
és a vándorlófényű csillagok. ”**

A posztmodern kor embere számára olybá tűnhet, az *írást-tudók* felelőssége immár a múlté, s tulajdonképpen senki sem felelős semmiért, – hiszen az irányított-médiából a világ minden táján ez az üzenet árad – [**természetesen nem véletlenül !**] az *esszévers jelentése szerint azonban* a helyzet alighanem fordított : soha nem volt akkora felelőssége a hivatottaknak,

mint éppen most, a 2010-es évek mindennemű identitásokat felszámolni készülő időszakában. A mára hajdani közelmúltban, az akkoron már kézzelfoghatóan-tapasztalható mutatja, sokkal nagyobb a veszély, mint eleddig bármikor. Nem csupán egy-egy ország illetve kontinens polgárainak jövőjéről, immáron az emberiség távlatos lét-esélyeiről van szó.

A mű, retorikai szerkezetét tekintve megállíthatatlanul hömpölygő, az avantgárd poétikai hagyományok által felkínált eszköztárat [**szerzőnkre egyéb munkáiban is jellemző módon**] következetesen, a lehetőségek-adta-végletekig-kihasználó remeklése, – majd’ észrevétlenül fordul át a kötet harmadik, még nagyobb volumenű, némileg hasonló retorikai struktúrák mentén szerveződő hosszúversébe, az *Update or Death* című szövegbe.

*

Update or Death

A háromszaltú kötetet az *Update or Death* [**a globalista berendezkedés világnyelvére utalva ugyancsak angol**] – szabad(os) magyar fordításban talán – *Termelés / fejlődés vagy halál* című monumentális poéma zárja. A költői-beszélő ezúttal meglepő gesztusra szánja el magát – ironikus, ugyanakkor halálosan komoly regiszterben, a világgazdaságot uraló *érintheletlenek*, a mindenkinek és mindenkik felett rendelkező, bűneikért felelősségre nem vonható nemzetközi pénzarisztokrácia guruinak elkötelezett szószólójaként nyilatkozik meg többes szám első személyben. A verset olvashatjuk úgy, mint ezen kivételezettek proklamációját azt illetően, mit is terveznek *a világgal – mint olyannal* – profitjuk maximalizálása érdekében, milyen gazdasági és társadalmi átszervezések zajlanak és valósulnak a jövőben csupán azért, hogy az emberiség e nagyon szűk, amúgy is tehetős rétege további pénzforrások, erőforrások felett rendelkezhesen. Ironikus kifigurázása-e ez a glóbusz pénzarisztokráciájának, esetleg inkább [**természetesen az ironikus olvasat ettől még korántsem sikkad el** –] valamiféle költői oknyomozás, *horribile dictu*, tényfeltárás?

A szöveg helyenként vállaltan sarkít, egyszerűsít ugyan, de konkrétan rávilágít, – gyötrő igazságtalanságokkal, erkölcstelenségekkel terhelt kiszolgáltatottságban élnek a tömegek, úgy

Magyarországon, Közép- és Kelet-Európában, amint a **FÖLDÖN** mindenütt, s immár’ nem sok kell hozzá, hogy a féktelen kapzsiság magát a lét létét is felfalja.

Meglátásunk szerint, az egész poéma dikcióját összefoglaló passzusokat ehelyütt szerencsés idéznünk a grandiózus mesterműből:

„ ... komplexitásában áttekintve / bölcsen megfontoltuk
a visszhangot / nagy felháborodást kiváltó bűncselekmények
számának növelését / **while one hopes one's happiness is lost**
: így a majoritás nyilván követelni fogja biztonsága – reményében
a látványosabb rendőri / az erőteljesebb titkosszolgálati jelenlétet

- [e – rős't ... vi – gyáz – za – ... (!) ...
- ... *ha már* ... *könnye is* ... *kifogy* -
: *ma* – ... – *hol* – *nap* ... : *öl* – *ni* ... (!)] –

a territóriumokat minden eszközzel megakadályozzuk
prosperáló gazdasági ágazataik független korszerűsítésében
ahogy energia / monetáris szektor / mezőgazdaság / high tech
: az említetteket sürgősséggel kivonjuk helyi – felügyeletük alól
haladéktalanul / soron kívül / prompt ellenőrzésünk alá helyezzük

- [e – rős't ... vi – gyáz – za – ... (!) ...
- ... *ha már* ... *könnye is* ... *kifogy* -
: *ma* – ... – *hol* – *nap* ... : *öl* – *ni* ... (!)] –

hozzá még / ahol csak lehetséges / a humán munkaerőt
 általunk gyártott robotokkal / computerekkel helyettesítjük
 megszámlálhatatlan adatbázist építünk ki / működtetünk
 : **under strict secrecy** ! a bűnmegelőzés – bűnüldözés
 hatékonyságának fokozásával magyarázzuk a plebsznek

- [e - rős't ... vi - gyáz - za - ... (!) ...
 - ... *ha már* ... *könnye is* ... *kifogy* -
 : *ma* - ... - *hol* - *nap* ... : *öl* - *ni* ... (!)] - ... ”

A világ uralásán, egymás között való felosztásán, a népek feje felett afféle félistenként, a jövőt meghatározó döntések meghozatalának szándéknyilvánításán túl, a többes szám első személyben beszélő, erős hangsúlyt helyez a megtévesztés megszervezésére. Lásd: a média javarészt csupán a „**valódit**” mondja, jóformán kizárólag csak azt, amit a potenciális áldozatok többsége hallani akar. A lírai beszélő ama vétkesek bőrébe bújik, akiket bírál.

Felvetődik, mennyire lehet hiteles ez a társadalomfilozófiai szereplő úgy, hogy a költői beszélő azon tettesek *szájával szól*, akik amúgy komoly hangsúlyt fektetnek a hallgatásra. Helyettük tesz már-már *közvetlen vallomást*, helyettük, akik tevékenységüket / *merényeiket* a világ előtt váltig tagadják. Autentikus-e ily módon a szembesítés az „**igazat**” feltárásának költői szándéka? Úgy gondolom, igen, a vers ereje, hitelessége, a szereplő szándékolt túlzásai ellenére sem válik kérdésessé. A szöveg nem valami zavaros összeesküvés-elméletet vagy ködös *költői víziót* fogalmaz meg, ugyanis a tárgyalt tendenciák anélkül is láthatóak a globalizálódó társadalmakban, hogy különösebb szakértelmet kívánó elmélyültséggel kellene kutakodnunk –, a referenciális olvasat lehetőségét *kerekperec* fölállalva, egyszerűen tudnivalókat közöl, – s gúnyájukba bújván, implicit módon vádolja meg a felelősöket.

Ami azt illeti, a háttérfolyamatok poétikus fölvázolása mellett a szövegből kiolvasható egy, az emberiség jövőjére vonatkozó, nem éppen pozitív jóslat is, amely nem más, mint az ellenutópia klasszikus példája. Kék bolygónk *tarra zsigere*lése, a munkaerejüket éhbérbeadók tömegeinek lenullázó-elszegényítése, egzisztenciális ellehetetlenítése beláthatatlan mértékű, visszafordíthatatlan következményekkel járó kataklizmát eredményezhet. – [a *forradalmi* összeomlástól „ **világlík** majd **agyunk** ”] – Kemény költői ítékezés ez, mely szerint

egyeseeknek a pillanatnyi [**nem csekély**] pénzügyi haszon előbbre való az emberiség jövőjénél. A többes szám első személyben megnyilatkozó lírai beszélő természetesen itt is megismétli ama súlyos állítást, ezúttal pusztán más szemszögből, a korábban egyes szám első személyben megnevezett *érinthetetlenek* saját nézőpontját mímelve, hogy aki a globalizációs folyamatok vagy a versben megjelöltek érdekeinek útjába áll bármilyen módon is, azt *elsőben* megkísérlik szelíden korrumpálni, amennyiben pedig az egyéb, felemlített módszerek sem győzik meg, s *nem hajlik a jó szóra*, ellehetetlenítik és / vagy végérvényesen eltüntetik az útból.

Bizonnyal a záró-sorok a legijesztőbbek és legkíméletlenebbek:

„ **furthermore !** / akik nem feltétlen odaadással szolgálják érdekeinket
veszélyeztetik az uzsoracivilizációs think tank WORLDGOVERNMENT kialakítását
„ *que le coeur de l'homme est creux et plein d'ordure* ”
: megkíséreljük korrumpálni / **másodjára** / megbélyegezzük – megalázzuk
ám ha próbálkozásaink mégsem visznek sikerre / kevésnek bizonyulnak

: „ **mop life up as fast as it dribbles away** ” „

Bíró József pontosan tudja, mit miért és hogyan ír le, – az alkalmankénti direkt költői nagyítások, majd leegyszerűsítések, sohasem öncélúak. Esetünkben hathatósan járulnak hozzá, hogy még nagyobb, az olvasó által várhatónál átütőbb nyelvi-esztétikai erővel és erudícióval *mondassék ki az igazság* a maga szomorú, – borzalmas valójában.

*

Összegző megjegyzések

A szöveghármasság teljes retorikai kört ír le, – Bíró József költői beszélője alaposan, részleteiben elemzi, pontról pontra tapogatja ki a globalizációs direktívák veszélyzónáit, kíméletlenül rámutat a rendszer(ek) mögött meghúzódó haszonérdek(ek)re. Mindezeket túl

élethűen *lefesti*, a mindenkori olvasó elé tárja, mi zajlik, mi következhet, mi fog bekövetkezni, ha és amennyiben e *programot* nem váltják ki, s meg nem változtatják gyökeresen az egészen közeli jövőben.

Ez hát a paravánok mögötti, a minden látható dolgok háttérében meghúzódó (árnyék)világ. Ez *az*, ami mindent és mindenkit bábuként mozgat *posztmodern* korunkban.

A *Backstage*-kötet jelentősége, újdonsága abban áll, hogy egyáltalán nem veszi figyelembe a kortárs magyar irodalmi trendeket, nem akar megfelelni semmiféle elvárásnak, – nem is teszi. Miként azt már a bevezetőben megjegyeztük, jóval túlmutat a jelen közéleti-politikai költészeti megnyilvánulásain *is*, – (elég, ha példának okáért Erdős Virág, Kemény István vagy Térey János némileg hasonló tematikájú, a közelmúltban megjelent verseire, illetve köteteire gondolunk) – hiszen közel sem csupán napjaink magyar viszonyairól gondolkodik, leírva-bírálvá azokat. Messzemenően egyetemesebb és grandiózusabb, az egész emberiségre reátestált újcivilizáció triviális visszasságait elemzi, rámutatván azok tűrhetetlen mivoltára. Vizsgálja az inspirációkat, a *nemtelen* rendszer háttérfolyamatait. Nem csupán deskriptív módon közöl tényeket, de figyelmeztet is. Számos szöveghelyen fenntartja az esetenkénti referenciális olvasatok lehetőségét, – továbbá, mintegy *meta-irodalmi* nézőpontból még arra is reflektál, mi végre –, hogy mesterségesen háttérbeszorítottá lett a képviselési-közéleti művészi megszólalási mód. Milyen okok, célirányos érdekek áll(hat)nak a háttérben, hogy ezt a jeles hagyományai okán, ismerhetően sok évezredes magatartásformát direkt elavultnak, érvénytelennek, marginálisnak aposztrofálják. Rámutat az *írástudók* – [Julien Benda után nevezzük Őket továbbra is így] – felelősségére, amely nemhogy megszűnt volna létezni, nemhogy okafogyottá vált volna, hanem sokkal irdatlanabb teher nehezedik a vállukra, mint valaha, akár belátják, akár a homokba dugják a fejüket, netán korrumpálódnak, és *bölcsen* hallgatnak arról, amiről hivatásbeli szent kötelességük lenne mindegyre többször és többet *nyilatkozniuk*.

Így aztán empirikus tudásunk birtokában, teljes bizonyossággal, óvatoskodás, kertelés nélkül, tárgyyszerűen, tárgyilagosan (!) megállapíthatjuk, Bíró József költészete minden egyes tekintetben jelentősen, látványosan felülmúlja a fentebb említett, *suta mozdulataikért is* kalapot lengetve, harsány csinnadrattával ünnevelt, ünnepelendő költők teljesítményeit.

Csak erősen remélhetjük, hogy e három nagy volumenű, – a mindünket körülölelő, látszólag megfoghatatlan / megnevezhetetlen háttérfolyamatokra reflektáló, ugyanakkor a totális, teljes összeomlást megelőzendő, a nyilvánvalóan-közelítő tragikus beteljesedésre figyelmeztető költői proklamációként és analitikus igénnyel megírt, poétikus elemzéseként olvasható szövegeknek még lesz folytatása Bíró József, a magyar (neo-)avantgárd költészet

kiválósága részéről, hiszen oly' korban élünk, melyben az ilyes gondolkodói, művészi megszólalások explicit valóságreflexiója egyre szükségszerűbbé, mindinkább elkerülhetlenné válik.